

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВ «ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ПОЛІССЯ»»**

Циклова комісія педагогіки та фізичного виховання

ДИДАКТИКА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Освітньої програми:

Початкова освіта

Галузі знань:

01 Освіта / Педагогіка

Спеціальності:

013 Початкова освіта

БЕРЕЗНЕ – 2025

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Викладач

Чиж В. А.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педагогіки та фізичного виховання

Протокол №6 від «21» лютого 2025 року

Голова циклової комісії

Олександр ІВАЩУК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дидактика початкової освіти – це частина загальної дидактики, яка вивчає цілі, зміст, закономірності, форми і методи, умови процесу навчання, контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Перші паростки дидактики з'явилися в надрах народної педагогіки.

1. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Дидактика у початковій школі» є складовою циклу професійної підготовки фахових молодших бакалаврів. Програма вивчення навчальної дисципліни «Дидактика у початковій школі», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – надання майбутнім учителям початкової школи розуміння сутності дидактики початкової освіти та шляхів застосування її закономірностей у різних умовах навчання молодших школярів; розвиток педагогічного мислення студентів.

Завдання навчальної дисципліни:

- розкрити основні складові дидактики: її виникнення, предмет, завдання, зміст початкової освіти, процес навчання, його закономірності, принципи, методи, технології, форми організації, новітні підходи до контролю й оцінювання результатів навчання; особливості організації навчання в малочисельній школі; розвиток дидактичних систем початкової освіти в зарубіжних країнах;

- розкрити найважливіші загальні залежності між цілями, змістом, умовами та результатами навчання; підвести до розуміння, що головні цінностей в освіті – дитина та педагог, здатний розвивати, захищати та оберігати індивідуальність учня;

- навчити студентів використовувати навчальний матеріал у конкретних умовах педагогічної ситуації, спираючись на засвоєні теоретичні положення; підготувати до свідомого оволодіння дидактичними вміннями та технологіями; залучати до діяльності творчого характеру (виступу, доповіді, плану дії тощо);

- виховувати у студентів працьовитість, відповідальність до виконання завдань курсу і майбутньої професії; дисциплінованість, самостійність.

Предмет вивчення навчальної дисципліни є : навчання, виховання і розвиток дітей молодшого шкільного віку у закладах загальної середньої освіти.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен володіти такими предметними компетентностями:

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності, що вимагає застосування положень і методів психолого-педагогічної науки та характеризується певною невизначеністю умов, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності в освітньому процесі.

Загальні компетентності.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності.

СК 1. Здатність до застосування системи психолого- педагогічних знань і умінь, що є базовими для реалізації змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.

СК 2. Здатність до планування, моделювання, конструювання, проектування, організації освітнього процесу в початковій школі.

СК 8. Здатність до проведення формувального та підсумкового оцінювання навчальних досягнень учнів.

СК 10. Здатність до активного залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- предмет, завдання і категорії дидактики;
- закони, закономірності, принципи, правила навчання;
- методи, прийоми, засоби навчання;
- основні види (типи) навчання;
- теоретичні основи процесу навчання;
- традиційні та інноваційні форми організації навчального процесу;
- типологію уроків та їх структуру;
- вимоги до сучасного уроку в початковій школі;
- різні підходи до мотивації навчальної діяльності школярів та шляхи, форми, методи оптимізації навчального процесу в початковій школі;

- причини втрати інтересу до навчання в учнів молодшого шкільного віку;
- способи організації самостійної діяльності учнів; особливості аналізу навчального процесу в початковій школі;
- форми та методи діагностики навчального процесу і результатів навчання школярів;
- методи контролю та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів.

Вміти:

- характеризувати предмет, завдання і категорії дидактики;
- застосовувати у своїй педагогічній діяльності знання про індивідуальні та вікові особливості учнів молодшого шкільного віку;
- оперувати основними поняттями і визначати суть процесу навчання; дотримуватись основних законів, закономірностей, принципів і правил навчання;
- на практиці методи, прийоми та засоби навчання;
- характеризувати види (типи) навчання;
- застосовувати різні підходи до організації навчального процесу
- реалізовувати загальноприйняті форми організації навчального процесу учнів молодшого шкільного віку;
- розрізняти типи уроків за структурою та використовувати їх відповідно до дидактичної мети; дотримуватися основних вимог до сучасного уроку;
- застосовувати різні підходи до мотивації та визначати шляхи оптимізації навчальної діяльності учнів початкових класів; організувати самостійну діяльність учнів;
- аналізувати урок в початковій школі; застосовувати форми та методи діагностики навчального процесу та результатів навчання;
- використовувати методи контролю та дотримуватись критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
навчальних досягнень здобувачів освіти з дисципліни
«Дидактика у початковій школі»

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами діагностики (оцінювання та демонстрування результатів навчання) є: регулярна перевірка завдань, виконаних як на заняттях, так і позааудиторний час, тематичне тестування, контрольна робота, диференційований залік.

6. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 013 Початкова освіта Освітня програма: Початкова освіта Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Нормативна
		Рік підготовки: 1-й рік
		Семестр – 1
		Лекційні – 30
		Практичні - 30
		Самостійна робота – 30
		Вид контролю: диференційований залік

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА І. ПОНЯТТЯ ПРО ДИДАКТИКУ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ. Поняття про дидактику. Основні категорії дидактики. Закони і закономірності навчання, їх характеристика. Принципи і правила навчання. Сутність і функції методів навчання. Класифікація методів навчання. Форми організації навчання та пізнавальної діяльності учнів. Створити та креативно оформити акронім для запам'ятовування принципів навчання. Нормативно-правова база організації освітнього процесу в початковій школі. Компетентнісний підхід, ключові компетентності. Особливості Державного стандарту початкової освіти. Порівняльна таблиця типових програм НУШ-1 та НУШ-2 (мінімум 7 параметрів порівняння). Візуалізувати у вигляді флеш-карти особливості однієї із альтернативних програм.

ТЕМА ІІ. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА. Роль учителя у формуванні психологічно безпечного середовища. Забезпечення

права вибору. Формування спільних цінностей. Етапи ранкової зустрічі. Участь дітей в організації освітнього середовища. Художнє рішення освітнього простору школи. Дизайн фасадів школи. Організація ресурсної кімнати та інклюзивно-ресурсного центру.

ТЕМА III. ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ. Технологічний підхід в освіті. Технології інтерактивного навчання. Ігрова технологія навчання. Опорну схему «Інтерактивні технології навчання» з коротким описом кожного метода. Проектна технологія (метод проектів). Технологія розвитку критичного мислення. Інтегроване навчання Інтеграція в освіті. Діяльнісний підхід: ротаційні моделі «Щоденні 5» і «Щоденні 3». Розробити «Я-схеми» для учнів для кожного з видів діяльності ротаційних моделей «Щоденні 5» і «Щоденні 3».

ТЕМА IV. ТЕМАТИЧНЕ НАВЧАННЯ. Міжпредметна інтеграція у процесі тематичного навчання. Планування тематичного навчання. Створити інтелектуальну карту тематичного дня на будь-яку тему і для будь-якого класу, користуючись запропонованим алгоритмом та, за потребою, модельними навчальними програмами. Тематичні тижні. Інтегроване тематично-проектне навчання. Контрольно-оцінювальна діяльність вчителя початкових класів. Види контролю навчальних досягнень молодших школярів. Виконати дві діагностичні роботи з різних навчальних предметів для 3 або 4 класу на достатній та низький рівень. Розробити пам'ятку для вчителя у вигляді презентації, в якій буде відображено ключові положення методичних рекомендацій.

ТЕМА V. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ. Основні поняття педагогіки партнерства. Ознаки та особливості професійно-педагогічного спілкування вчителя. Стили професійно-педагогічного спілкування. Нотатну довідку «Практичні методи реалізації педагогіки партнерства». Організація партнерства закладу освіти та сім'ї. Форми та методи взаємодії учителя з батьками. Методика проведення батьківських зборів. Основні поняття, мета, завдання інклюзивної освіти. Умови ефективності інклюзивної освіти. Умови ефективності інклюзивної освіти. Індивідуальний підхід у навчанні дітей. Особливості організації освітнього процесу в інклюзивних класах

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання; словесні та наочні – під час лекційних занять та консультацій, практичні – під час практичних та самостійних робіт. Зокрема, застосовуються інтерактивні методи подання навчального матеріалу: створення проблемних ситуацій; робота у великих і малих групах (умовно «фахових»); рольові вправи, наближені до виробничих ситуацій; виконання евристичних вправ; метод «модельовання ситуації (переважно виробничої)» тощо. Застосовуються комп'ютерні, інтернет-технології та спонукання здобувачів освіти до їх використання, що оптимізує, інтенсифікує освітній процес, адже є не тільки джерелом навчальної текстової та відеоінформації, а й дає можливість

конструювання, відтворення певних виробничих ситуацій, у яких реалізуються здобуті теоретичні знання, набуті практичні навички за фахом.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Батьківські збори : шляхи до партнерства та співпраці : методичний посібник для вчителів початкових класів / уклад. : О. В. Пагава, Я. О. Чернишова. Харків : Друкарня Мадрид, 2018. 96 с.
2. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., Ліннік О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. 2-ге видання, перероб. і доп. Київ : Державна служба якості освіти, 2021. 350 с.
3. Гарачук Т. В. Наукові підходи до викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 28. С. 139-145.
4. Державний стандарт початкової освіти : Постанова КМ України від 21.02.2018 р. № 87. URL: <http://polishproject.nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/>
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
6. «Доброго ранку! Ми раді, що ви тут!» : посібник для педагогів з проведення ранкової зустрічі. Київ : Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016. 52 с.
7. Застосування педагогічної технології «Щоденні 5» у роботі над текстом у початковій школі (1-2 класи) : навчально-методичний посібник / упор. : Н. Тіхонова. Кропивницький : [б.в.], 2021. 100 с.
8. Ільїна О. Використання технології проектного навчання в Новій українській школі. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2021. Вип. 3. С. 63-68.
9. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/650/017/7fc/6500177fc6500177fc5b5467939068_6.pdf
10. Інтегративний підхід : актуальність, сутність, особливості впровадження в умовах початкової школи : навчально-методичний посібник / уклад. : Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. Харків : Друкарня Мадрид, 2018. 76 с.
11. Ковальчук В. А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с.
12. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
13. Курач М. В. Безпечне освітнє середовище як умова збереження психічного здоров'я дітей. *Магістерські студії. Альманах*. Херсон : ХДУ, 2022. Вип. 22. С. 199-201.
14. Мацьків М. Формування ціннісних орієнтирів молодших школярів. URL: <https://cutt.ly/veq2DGoD>
15. Миронова С. П. Нова українська школа : особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Астон, 2020. 176 с.
16. Модельні програми та навчальні матеріали. URL: <https://nus.org.ua/articles/vchyteli-ne-propustit-31-i-32-tyzhni-modelnoyi-navchalnoyi-programy/>

17. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навчально-методичний посібник / Т. В. Воронцова та ін. Київ : Алатон, 2019. 128 с.
18. Нова українська школа : організація взаємодії з батьками учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. / Т. М. Бабко, О. В. Банах, А. В. Вознюк, Г. А. Коломоєць, Л. Г. Кудрик, О. М. Мельник. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 208 с.
19. Нова українська школа : поради для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
20. Онопрієнко О. В. Дидактико-методичні засади контролю й оцінювання навчальних досягнень молодших школярів : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2020. 400 с.
21. Онопрієнко О. В. Нова українська школа : інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
22. Паркер Р., Томсен Б. Діяльнісний підхід у школі. Біллунд : LEGO Fonder, 2019. 75 с.
23. Пометун О. І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі : навч.-метод. посіб. Київ : [б.в.], 2020. 104 с.
24. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / за ред. О. І. Пометун. Київ : А. С. К., 2004. 192 с.
25. Пометун Н. Енциклопедія інтерактивного навчання. Дніпро : Середняк Т. К., 2019. 96 с.
26. Проектна робота в початковій школі. Методичний посібник із фасилітації проектної роботи з учнями 1-4 класів / The LEGO Foundation. Запоріжжя : СТАТУС, 2023. 212 с.
27. Пушкарьова Т. О., Топузов О. М. Інтегративно-діяльнісна педагогіка : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2019. 304 с.
28. Рибак О. Ранкова зустріч як педагогічна технологія розвитку комунікативної компетентності учня. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 29. Т. 3. С. 239-244.
29. Савченко О. Я. Початкова освіта в контексті ідей Нової української школи. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2018. № 19(2). С. 4-10.
URL:
<https://director-ua.info/index.php/dslg/article/view/51>
30. Савченко О. Я. Якість початкової освіти: сутність і чинники впливу. *Науковий вісник МДУ ім. В.О.Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2011. Вип. 1. 33. С. 9-15.
31. Сидоренко О. Б. Шляхи розвитку довільності у поведінці учнів молодшого шкільного віку з низькими навчальними досягненнями.
URL: <https://cutt.ly/6eq2Hh6H>
32. Сучасні педагогічні технології: навчально-методичний посібник / укл. : Е. І. Федорчук. Кам'янець-Подільський : АБЕТКА, 2006. 212 с.

33. Типові освітні програми. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

34. Формувальне оцінювання в освітньому процесі початкової школи : навчально-методичний посібник. Видання 2-е, перероблене та доповнене / авт.- укл. : Н. Б. Ларіонова, Н. М. Стрельцова. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 83 с.